

však býti vtěleny úplně dokonale ve skutek a pak teprve bude možno počítati se zlepšením nynějšího kritického stavu samosprávných financí.

Jan Podracký.

METODY ZHOSPODÁRNĚNÍ NAŠÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY.

Kritika našeho ekonomisačního postupu a návrhy na jeho reformu.

V č. 10 „Obzoru“ jsem nastínil vývoj otázky zhospodárnění veřejné správy u nás od převratu. Naznačil jsem při tom na základě rozboru, pokud je na místě jednorázové řešení otázky zhospodárnění opatřeními organizačními — tedy správní reformou v širším slova smyslu — a pokud vyžaduje tento úkol řešení stálého, opětovaného, čili dynamického; v tomto druhém případě mohou býti reorganizační opatření jen základnou, dávající lepší oporu při řešení permanentních otázek, než tomu bylo za organisace staré.

S tohoto hlediska je také nejlépe jasným protiklad správní reformy na rozdíl od vlastního zhospodárnění správy. Správní reforma jest opatřením jednorázovým, kdežto zhospodárnění veřejné správy je úkolem trvalým, vracejícím se každoročně do státního či veřejného hospodářství s novým rozpočtem, v němž je třeba vždy znovu uplatňovati hospodárnost ve vydáních. Je-li tento úkol zhospodárnění povahy permanentní, je zřejmým, že jednorázově jest řešitelnou jen ta jeho část, která se dotýká složení a pravomoci orgánů, povolanych ke každoročnímu řešení tohoto úkolu. Běží tak předně o novou úpravu t. zv. formální správy finančně-hospodářské, která zahrnuje všechna tři období rozpočtového hospodaření každého moderního ústavního státu, t. j. sestavy rozpočtu, jeho provádění a kontroly rozpočtového hospodaření.

Úprava podrobností všech těchto otázek v jednotlivých státech ukazuje, jakou finančně-správní soustavou je otázka zhospodárnění řešena a s jakým úspěchem. Staví se tudíž při řešení otázky hospodárnosti prvý metodický požadavek, aby naše soustava formální správy finančně-hospodářské byla srovnána s hlavními vzory cizích států a aby z tohoto srovnání byly vyvozeny příslušné reformní závěry.

Srovnání soustav formální správy hospodářské v Anglii, Francii a u nás.

Významnými soustavami formální správy hospodářské, které mohou býti — a byly též — vzorem všem státům s méně pokročilou finančně-správní soustavou, jsou beze sporu soustava francouzská a anglická; obě obsahují v sobě zároveň i pečeť úspěšnosti, projevivší se během jejich platnosti, která v podstatných bodech může pohlížeti na-

mnoze už na vývoj více než stoletý. Základním jejich povahovým znakem je soustředění všech rozhodujících pravomocí formální správy finančně-hospodářské ve všech třech správních stadiích rozpočtového hospodaření v ruce jediného orgánu, a to ministerstva financí (v Anglii zvaného Board of Treasury či Treasury Department v užším slova smyslu). Ministerstvo financí je tu tedy nejen pověřeno přípravou a sestavováním rozpočtu, nýbrž po jeho ústavním schválení má rozhodující vliv jak na běžné hospodaření jednotlivých oborů státní správy povolenými rozpočtovými úvěry, tak i na zjištění a konečné shrnutí výsledků tohoto hospodaření v závěrečných účtech. Pravomoc ministerstva financí při dozoru na běžné rozpočtové hospodářství rovná se preventivní kontrole resortních výdajů před jejich poukázáním, byť v obou zemích byla tato pravomoc upravena organizačně jinak. V Anglii děje se každý resortní poukaz z rozpočtových úvěrů prostřednictvím hlavního pokladníka (Paymaster General) podřízeného kancléři pokladu; k žádosti tohoto orgánu uvolňuje ministerstvo financí (samo nebo na podkladě vyžádaného královského dekretu) disposiční právo k jednotlivým výdajovým poukazům resortních rozpočtových úvěrů, což se děje za další spolupřehledy zvláštního úřadu kontrolního (Comptroller and Auditor General). Při soustředění všech státních hotovostí na účte ministerstva financí v Bank of England disponuje takto anglická Treasury několika vzájemnými kontrolami (mutual checks) zaručujícími správnost, legálnost i hospodárnost dispozice rozpočtovými úvěry.

Ve Francii existuje naproti tomu decentralisace orgánů pokladních, oprávněných konati státní výplaty (trésoriers-payeurs généraux v sídlech departementů), jejich síť je však organizačně připoutána k ministerstvu financí, v němž zvláštní oddělení (zvané „Direction du mouvement général des Fonds“) je pověřeno úkolem, jednak aby sestavovalo měsíční výdajové rozpočty resortní, jednak aby zkoumalo, zda se jednotlivé resortní poukazy dějí v mezích rozpočtu všeobecného a rozpočtů měsíčních, o čemž jsou pak informovány podřízené pokladny.

Takto vidíme, že ministerstvo financí v Anglii i Francii má ve svých rukou celý výdajový postup všech správních resortů a naprosto bezpečný přehled o vývoji výdajových realizací. V obou státech mají však ministerstva financí významné pravomoci i v dalším, totiž v kontrolním stadiu rozpočtovém, neboť jsou pověřena sestavením závěrečných účtů z hospodaření prošlého rozpočtového roku. V obou zemích v ministerstvech pracují takto rovnoběžně vedle sebe trojí oddělení zabývající se státním rozpočtem v jednotlivých jeho třech správních obdobích. Všechny nabyté zkušenosti o jednotlivostech státního hospodářství se tím soustřeďují u jednoho orgánu, který jich používá zejména při přípravě každého příštího rozpočtu a docíluje tak včasného a účinného zhodnocení všech získaných vědomostí zejména ve směru hospodárnosti výdajové. Soustava anglická je v tomto směru o to dokonalejší, že parlamentní tradice nepřipouští žádných změn rozpočtových

preliminářů navržených vládou (t. zv. Estimates), kdežto ve Francii právě parlament je to, který znehodnocuje rozpočtovou iniciativu vlády pravidelnou radikální přestavbou rozpočtového návrhu a normálně i zvyšováním výdajů v důsledku licitační politiky sněmovních zástupců.

Podíváme-li se s tohoto hlediska na soustavu formální správy finančně-hospodářské, kterou po Rakousku zdědil československý stát, vidíme na první pohled jeho značnou vývojovou zostalost. Při reformách formální správy finančně-hospodářské, pocházejících z dob tereziánsko-josefinských správních reforem, zůstalo Rakousko státi v druhé polovici 19. století na půl cestě k moderní organizaci této finančně-správní soustavy. V důsledku toho nebylo ministerstvo financí vybaveno ani patřičným vlivem na běžné resortní hospodaření podle rozpočtu, ani se mu nedostalo pravomoci k sestavování státních závěrečných účtů, jež bylo ponecháno nadále úřadu kontrolnímu. Přidělení této činnosti nejvyššímu kontrolnímu orgánu bylo pochopitelným při jeho zřízení r. 1761 (Hofrechenkammer), neboť tehdy byl jediným ústředním místem provádějícím soustavné účetnictví a byl mimo to pověřen zároveň i sestavováním rozpočtu. Tato dvorská účetní komora byla tehdy zároveň úřadem instančně a služebně nadřazeným všem účtárnám (zemským, dvorským i speciálním), takže tehdejší „ministerstvo financí“, reprezentované dvorskou komorou (Hofkammer) bylo takto odkázáno většinou jen na záležitosti daňové správy. Ježto vývoj ukazoval čím dále tím větší neudržitelnost tohoto stavu, za něhož kontrolní úřad byl pověřen výkonem úkolů administrativních, došlo nejprve k přenesení rozpočtové agendy do ministerstva financí (resp. do dvorské komory), potom ke zrušení služební podřízenosti účtáren kontrolnímu orgánu, což vyvrcholilo roku 1867 úplným podřízením účtáren úřadům správním (pokazovacím), zatím co pravomoc nejvyššího účetního dvora byla omezena na sdělávání účetní uzávěrky a na formální kontrolu účtů ex post.*) Z tohoto vývoje vyplývá historická podmíněnost rakouského řešení z r. 1866 (cís. nař. č. 140/1866 ř. z.), které bylo vlastně jen přechodným obdobím od nejstarší soustavy tereziánsko-josefinské k modernější soustavě formální správy finančně-hospodářské. Bylo jen otázkou času, kdy poslední správní funkce, t. j. sdělávání účetní uzávěrky, přejde na kompetentní orgán ústřední správy finanční jako logický doplněk jeho rozpočtové činnosti, jak tomu bylo ve všech jiných státech. Vinu i zásluhu na udržení poměrně neškodnosti tohoto stavu je hledati v ústavní zásadě monarchické, ovládající rakouskou moc výkonnou, která v důsledku své výlučné závislosti na monarchovi byla zcela prosta rušivých vlivů politických a mohla proto vyvinouti rozhodující působnost v celkovém ústrojí státní správy směrem k formálnímu i věcnému pořádku.

*) O vývoji rakouské účetně-kontrolní soustavy srov. na př. publikaci Lichtenegellovu „Geschichte der Entwicklung des österreichischen Rechnungs- und Kontrolwesens“ (1872) a Schwabovu „Die Stellung und der Wirkungskreis des Staatsrechnungshofes in Österreich“ (1897); viz též stat' Seidlerovu „Staatshaushalt“ v Mischler-Ulbrichově „Österreichisches Staatswörterbuch“ (IV. sv., 1909) podávající v druhé části přehledný výklad o státním účetnictví a kontrole.

Návrhy na reformu formální správy finančně-hospodářské v Československu.

S odpadnutím tohoto monarchického základu ve státě československém nastala i zde povinnost přehlédnouti zděděné zařízení formální správy finančně-hospodářské, které bylo už před válkou mezi kulturními státy evropskými jedinečným zjevem vyhrazeným pouze Rakousko-Uhersku. Že dosud nebyla provedena žádná změna této soustavy, je příčisti jednak neinformovanosti našich rozhodujících činitelů o zařízení formální správy finančně-hospodářské ve vyspělých státech zejména západoevropských, jednak skrytému i zjevnému odporu některých kruhů úřednických i parlamentních, blízkých našemu nejvyššímu účetnímu kontrolnímu úřadu a ovládaných názorem jinde už překonaným. Tento názor vidí totiž v nejvyšším kontrolním úřadě orgán stojící mimo státní správu a k dispozici parlamentu a považuje jej tudíž za činitele nejvíce nestranného při posuzování výsledků jejich hospodářství. Zastánci zmíněného názoru zapomínají ovšem na podstatnou změnu, která nastala ve vývoji státního hospodářství od šedesátých let minulého století a neuvědomují si tudíž ani nutnost srovnati starý názor s novými skutečnostmi. Novou skutečností je především politický přechod od soustavy konstituční k vládě parlamentně demokratické. Jedině za konstituční monarchie, kdy vláda byla nezávislou na parlamentu a odpovědnou pouze monarchovi a kdy nejvyšší kontrolní orgán zásadně podléhal parlamentu, mělo smysl, zdůrazňoval-li parlament neodvislost a nestrannost nejvyššího kontrolního orgánu v důsledku jeho nezávislosti na vládě a používal-li jeho kontrolních prací k případné kritice vládního hospodářství. Za soustavy parlamentně-demokratické mění se podstatně toto vzájemné postavení vlády, parlamentu a nejvyššího kontrolního úřadu, neboť většina parlamentu stává se sourodou s vládou a nejvyšší kontrolní orgán, opírající se dříve o parlament, musí si v důsledku toho hledati jak omezenější působnost tak i jiné záruky své neodvislosti. Pokud jde o jeho působnost, omezuje se tento úřad skoro výlučně na formální kontrolu a posteriori a na kritické a iniciativní připomínky k závěrečným účtům sestaveným v ministerstvu financí. Záruky neodvislosti hledají se pravidelně v přiznání povahy soudcovské neodvislosti a nesesaditelnosti vedoucím funkcionářům státní kontroly, dále v různých předpisech zákonných a pod. Za této změny v parlamentních demokraciích je pochopitelné, že se vytvořil nový orgán, který do oboru své pravomoci pojal nejen péči o finanční rovnováhu, nýbrž i snahu o věcnou hospodárnost výdajovou ve státním hospodářství. Viděli jsme, že v typických parlamentních demokraciích francouzské a anglické je to orgán ministerstva financí, který je vybaven rozsáhlou pravomocí v tomto směru. Je přirozené, že tuto činnost úsporného komisaře nad ostatními (výdajovými) resorty přejímá sám orgán správní a vládní, neboť vláda sama má před svou parlamentní většinou i před opozicí zájem na tom, aby se její politika jevila veřejnému mínění co nejhospodárnějším obstaráváním veřejných záležitostí.

Rozhodující pravomoc, protože i rozhodující podíl na odpovědnosti za hospodárnost státní správy, je proto přiznána v moderních parlamentních demokraciích ministerstvu financí, kdežto nejvyšší orgán kontrolní ocitá se s hlediska uskutečnění hospodárných snah ve státní správě na vedlejší koleji. To naprosto neznamená, že by to byla kolej zbytečná, ale rozhodně není dnes takovou, jako byla při vzniku konstituční monarchie v polovici minulého století.

Reformní závěry vyplývající z těchto historických i srovnávacích poznatků pro Československo nemohou býti jiné, než že problém hospodárnosti ve státní správě je přiléhavě a úspěšně řešitelný jen tehdy, bude-li naše formální správa finančně-hospodářská vybudována na stejných zásadách, jako je tomu ve vyspělých státech západoevropských. Tyto zásady, jak shora řečeno, znamenají soustředění vší administrativně-rozpočtové působnosti v rukou jediného úřadu, a to ministerstva financí, jež musí býti vybaveno náležitou pravomocí, má-li úspěšně řešiti permanentní, opakující se úkol zhospodárnění státního hospodářství. S tohoto hlediska dostává se do jiného světla i zavedená již u nás instituce měsíčních výdajových rozpočtů resortních, která může nabýti patričního významu tenkrát, jakmile by byla uskutečněna v rámci soustavné preventivní výdajové kontroly organizačně vybudované u ministerstva financí po vzoru na př. anglo-francouzském. Příznivý důsledek této reorganizační reformy byl by především ten, že z dnešního pokladního oddělení ministerstva financí, bezmocně dosud přihlížejícího k samočinnému uskutečňování výdajových plateb resortních z účtu ústřední státní pokladny — byť tyto výdaje byly s hlediska rozpočtově-právního nebo s hlediska hospodárnosti sebe pochybenějšími — by se vytvořil po této reformě orgán obdobný na př. francouzské „Direction du mouvement général des Fonds“ (nebo příslušnému oddělení anglické Treasury a orgánu Paymaster General), který by vskutku řídil běžné rozpočtové hospodaření a vykonával na ně vliv jak podle pohotových prostředků, tak i podle důležitosti výdajových plateb současně posuzovaných i s hlediska rozpočtově-právního. Vedle dosavadního odboru připravujícího rozpočet vznikl by tím v ministerstvu financí další orgán, znající podrobně průběh rozpočtového hospodaření. Bylo by logickým uzavřít tuto organizační skladbu našeho ministerstva financí podle vzoru anglo-francouzského ještě dalším orgánem sbírajícím konečné výsledky rozpočtového hospodářství a zpracujícím je ve státních závěrečných účtech. Takto vzniklé tři orgány, pracující rovnoběžně pod jedním vedením v ministerstvu financí by se staly nejvýznamnějším nástrojem soustavných snah o zhospodárnění v celém oboru státního hospodářství, jehož jednotlivé úseky byly by tu známy do nejmenších podrobností. Při úzké spolupráci všech těchto tří orgánů nebyla by sestava rozpočtu na příští rok prací rázu více či méně pokusnickou, na jejíž konečný výsledek, nevyklučující nepříjemná překvapení, čeká se dnes s napětím stále vzrůstajícím ke konci každého roku, nýbrž pevně podloženým plánem finančním, od jehož čísel nikdy by se příliš nelišily konečné hospodářské výsledky. I když uskutečnění tohoto reformního programu postaví se

u nás v cestu hodně překážek, není pochyby, že tvrdá a železná nutnost, volající po pořádku a hospodárnosti ve státní správě, bude nejlepším spojencem těch, kdož veřejnému mínění předloží tento reformní program, vyvěrající z příkladů a zkušeností vůdčích států západoevropských.

Nebylo by námitek, aby pro provedení této základní reformy bylo příslušně upraveno i postavení nejvyššího kontrolního úřadu jak co do neodvislosti a nesesaditelnosti jeho vedoucích činitelů, tak co do jeho aktivnějšího poměru k parlamentu v oboru výlučně mu příslušející kontrolní pravomoci; o tom bude dále ještě zvláště pojednáno.

Vyloživše reorganisační závěry, vyplývající pro naše poměry ze vzorných úprav formální správy finančně-hospodářské zejména Francie a Anglie, pokusme se nyní poznati, zda empirický rozbor našich rozpočtových dat nepodává snad jiných cest k řešení úkolu zhospodárnění naší státní správy. Uvidíme, že tomu tak není, nýbrž naopak, že poznatky takto získané jen potvrzují správnost hořejších závěrů.

Viděli jsme při líčení jednotlivých období našeho ekonomisačního Vývoje (viz pojednání v č. 10 „Obzoru“), že zejména v poslední době bylo docíleno rozpočtové rovnováhy jen neúprosnými výdajovými škrtky. Nutno vytknouti, že tento způsob má svůj rub v tom, že zaměňuje úspornou snahu za řešení úkolu zhospodárnění kryjícího se často za příslušnou rozpočtovou položku. Má-li problém hospodárnosti být opravdu řešen a nikoli jen oddalován svému konečnému řešení, je třeba celou státní výdajovou skladbu rozebrati a vyvoditi z povahy jednotlivých výdajových skupin příléhavé způsoby, které by zaručovaly správné řešení úkolů zhospodárnění. V roce 1931 uveřejnil jsem výsledky svých úvah o tomto tématu ve studii „Problém ekonomisace státní správy a jeho řešení po stránce organisační“ (Obzor národohospodářský, roč. 36, čís. 5—7).

Východiskem je třeba učiniti uvědomění si rozsahu celého úkolu; zvolme k tomu cíli čísla rozpočtu na leta 1932 a 1933, která dávají tento základní obraz:

Státní výdaje podle rozpočtu na rok 1932.

Státní výdaje:	A) státní správy		B) státních podniků		Úhrn A) a B)	
	v mil. Kč	v % z úhrnu	v mil. Kč	v % z úhrnu	v mil. Kč	v % z úhrnu
I. Osobní výdaje:						
1. platy činných zaměstnanců	3.182	34.1	3.309	37.0	6.491	36.0
2. pense	881	9.4	970	11.0	1.751	9.6
Osobní výdaje (I.) celkem	4.063	43.5	4.279	48.0	8.342	45.7
II. Věcné výdaje:						
1. služba úvěrová	1.690	18.2	350	3.9	2.040	11.2
2. ostatní výdaje věcné	3.565	38.3	4.301	48.1	7.866	43.1
Věcné výdaje (II.) celkem	5.255	56.5	4.651	52.0	9.606	54.3
Úhrn osobních a věcných výdajů (I. a II.)	9.318	100.0	8.930	100.0	18.248	100.0
V procentech úhrnu	51%		49%		100%	

Státní výdaje podle rozpočtu na rok 1933.

Státní výdaje:	A) státní správy		B) státních podniků		Úhrn A) a B)	
	v mil. Kč	v % z úhrnu	v mil. Kč	v % z úhrnu	v mil. Kč	v % z úhrnu
I. Osobní výdaje:						
1. platy činných zaměstnanců	2.993	34.6	2.892	36.7	5.885	35.6
2. pense	866	10.1	958	12.2	1.824	11.1
Osobní výdaje (I.) celkem	3.859	44.7	3.850	48.9	7.709	46.7
II. Věcné výdaje:						
1. služba úvěrová	1.532	17.7	362	4.7	1.894	11.6
2. ostatní výdaje věcné	3.241	37.6	3.655	46.4	6.896	41.7
Věcné výdaje (II.) celkem	4.773	55.3	4.017	51.1	8.790	53.3
Úhrn osobních a věcných výdajů (I. a II.)						
	8.632	100.0	7.867	100.0	16.499	100.0
V procentech z úhrnu .	52.3%		47.7%		100%	

Z přehledu si uvědomujeme, že celkový podíl výdajů osobních (aktivních a pensí) u státní správy i u státních podniků tvoří největší stejnorodou položku, která vzhledem ke své výši je při každé finanční nesnázi vystavena pokusům o snížení. Vidíme v této souvislosti, že při snižování celého rozpočtu stoupá úměrně podíl těchto výdajů (z 45.7% r. 1932 na 46.7% r. 1933 přes provedené úspory) a že tudíž další snižování těchto výdajů bez nepříznivých důsledků je možným pouze na základě reorganizace veřejné správy, zejména v souvislosti s revisí výdajových úkolů administrativy. Jinak se stoupající konjunkturou pocítí se brzy opět nutnost dalšího zvyšování osobních výdajů v důsledku potřeby nových sil, jichž už dnes je v některých oborech nedostatek při daném rozsahu úkolů. Zhospodárnění v tomto oboru výdajů je tedy možné jen správní reformou.

Hlavním předmětem úvah o vlastním zhospodárnění jsou výdaje věcné, u nichž je třeba především rozlišiti výdaje na úvěrovou službu od ostatních věcných výdajů, protože jsou zcela jiné povahy. Způsob zhospodárnění při snižování výdajů úvěrové služby je také povahy zcela zvláštní a souvisí úzce s poměry na úvěrovém trhu. Řádnou cestou snižuje se tato rozsahově značná položka především neděláním dalších dluhů, splácením dluhů starých a za příznivých poměrů úvěrových též konverzí. V dobách mimořádných jako jsou dnešní, sahá se ke kuponové dani, k odkladu slosování a splácení a pod.; zde není tedy pole pro ekonomisační metody administrativní.

Další část úkolu zhospodárnění v oboru výdajů věcných předpokládá nahlédnutí do povahy jednotlivých odvětví správní služby. Je třeba zásadně rozlišovati správní služby organizační od správních služeb věcných. Prvá skupina úřadů převážně „spravuje“, takže její věcné náklady představují převážnou většinou výdaje spojené s vydržováním úředního aparátu (nájemné, otop, světlo, kancelářské potřeby a j.). Základní vzory této správy jsou správy politická, finanční, soudní a převážně i správa školská vedle řady menších oborů. Tato správní odvětví

poznají se na první pohled tím, že jejich výdaje osobní několikrát převyšují výdaje věcné; tyto nazývám proto věcnými „organisačními“ výdaji. Druhou skupinu tvoří správní odvětví, u nichž poměr osobních a věcných výdajů je obrácený, věcné převyšují značně náklady osobní. Při bližším zkoumání vyjde najevo, že věcné výdaje těchto oborů jsou buď povahy investiční nebo subvenční. V prvním případě pak jde dále buď o „investice“ movité (v ministerstvu národní obrany nákup vojenského materiálu všeho druhu a j.) nebo investice nemovité (na př. v ministerstvu veřejných prací stavby pozemní, vodní a j.). U výdajů subvenčních jde především o subvence vázané na volnou úvahu správního úřadu (zvelebovací činnost nejširšího druhu, též ceny, odměny a pod.), dále o subvence zakrývající pravou povahu správní (na př. subvence na soukromou školu, kterou by jinak stát vydržoval sám) a konečně o nejvýznamnější druh subvencí, totiž o ty, které jsou stanoveny zákonem a dávají stranám právní nároky (na př. subvenční výdaje v oboru péče stavební, péče o válečné poškozence, v pojištění sociálním atd.). V rozpočtu na rok 1933 shledáváme se u vlastní státní správy s tímto číselným obrazem o vyjmenovaných skupinách výdajových:

Rozbor výdajů státní správy v rozpočtu na rok 1933.

Povšechný přehled.

	Osobní v milionech Kč	Věcné Kč	Celkem Kč	Poměr výdajů osobních a věcných
I. Správa organisační	2.158	688	2.846	3,1 : 1
II. Správa věcná	835	2.553	3.388	1 : 3
III. Pense a služba státního dluhu	866	1.532	2.398	—
Úhrn ad I.—III.	3.859	4.773	8.632	—

I. Správa organisační. (Podrobnosti.)

A. Velké obory správní:

1. vnitro	537,8	108,6	646,4	5 : 1
2. a) správa finanční	434,2	99,4	533,6	4,4 : 1
b) i se všeob. pokladní správou mimo služ- bu st. dluhu a věcný fond MNO	440,4	203,1	643,5	
3. spravedlnost (soudnictví)	232,8	57,2	290,0	4 : 1
4. školství	748,7	230,7	979,4	3,2 : 1

B. Ostatní obory správní:

(Kancelář pres. republiky, Nár. shromáždění, před- sednictvo min. rady, min. zahraničí, unifikace, nej- vyšší správní soud, Státní poz. úřad, min. pošt., že- leznic a Nejv. kontr. úřad)	197,7	88,3	286,0	2,2 : 1
---	-------	------	-------	---------

Úhrn 2.157,4 687,9 2.845,3 3,1 : 1

II. Správa věcná. (Podrobnosti.)

	Osobní	Věcné v milionech	Celkem Kč	Poměr výdajů osobních a věcných
Ministerstvo národní obrany . . .	575,7	991,5	1.567,2	1 : 1,7
„ sociální péče . . .	29,3	833,7	863,0	1 : 27,7
„ veř. prací . . .	92,0	475,5	567,5	1 : 5,1
„ zemědělství . . .	66,7	131,6	198,3	1 : 2
„ obchodu . . .	13,0	19,8	32,8	1 : 1,5
„ zásobování . . .	5,0	7,7	12,7	1 : 1,5
„ zdravotnictví . . .	53,6	92,7	146,3	1 : 1,7
Úhrn . . .	835,3	2.552,5	3.387,8	1 : 3,0

Z přehledu je patrné, že obraz o správném rozvrstvení věcných výdajů na výdajové skupiny shora vyjmenované (investiční a subvenční s dalšími rozděleními) lze získati jen nepřímou a tehdy, známe-li zblízka činnost příslušných oborů. Je chybou, nevíme-li z rozpočtu přesně, kolik činí výdaje toho kterého druhu, protože to ztěžuje i postup z hospodárnovací, který, jak je z rozboru zřejmo, musí nezbytně navazovat přílehavými způsoby na každou výdajovou skupinu státní správy, státních podniků i státních fondů. U státních podniků je zřejmo, že tu jde o skladbu výdajovou obdobnou úplně podnikání soukromému. Věcné výdaje podniků úzce souvisejí s druhem podnikání a vyžádaly by si rozboru zvláštního, od něhož zde pro obsáhlost úkolu a soukromohospodářskou povahu vypouštíme. Pokud jde o věcné výdaje státních fondů, spadají tyto valnou většinou do skupiny výdajů investičních, v kteréžto souvislosti bude o nich ještě promluveno.

Věnujme nyní hlavní pozornost způsobům z hospodárnění, jichž bylo by použití na jednotlivé výdajové položky ve státní správě.

Při úvaze o věcných výdajích organizačních postrádáme především jednotného základu, s něhož bychom posuzovali všechny obory státní správy. Souvisí to s tím, že nemáme dokonalých předpisů rozpočtového řádu,*) který by přesně stanovil, kde která položka výdajová má být účtována a jak široký je pojmový rozsah příslušného výdaje. Je tedy naléhavým úkolem, aby takové rozpočtové předpisy byly vydány, protože teprve na jejich základě může býti sestavena spolehlivá statistika, která by nám umožnila posoudit, jak který obor pracuje hospodárně. Ekonomizační závěr byl by pak jednoduchý: oboru hospodárněmu se příslušný výdaj ponechá a méně hospodárněmu škrtne s poukazem na příklad oborů hospodárnějších, kdežto dnes škrtá se lineárně všem, aniž je tu záruky, stalo-li se tak právem. Tato politika lineárních škrtnů vede proto ke známému umělému nadouvání rozpočtových číslic, jimž rozpočtoví referenti

*) Srov. podrobné výklady o našem platném rozpočtovém řádu a potřebě jeho reformy v mé „studii „Rozpočtové právo“ (Slovník veř. práva čs., III. díl).

u jednotlivých resortů se takto už předem připravují na možné škrty.*) Další zhospodárnění ve skupině správy organizační závisí od splnění úkolu reorganizačního a od revise věcných úkolů státní správě uložených. Hledáme-li vhodné orgány pro provádění obou těchto úkolů, je jasným, že především to musí být resorty samy, které se musí zabývatí řešením těchto otázek. Tak je tomu však už dnes, a přece nejde řešení z místa. O příčinách této skutečnosti se na tomto místě nerozepisují a konstatují jen, že lze jim odpomoci zřízením ústředních legislativních odborů, postavených v čelo ministerstva. Tyto legislativní odbory musily by mít dostatečný vliv na odbory administrativní a podřízenou správu, aniž samy by byly zatíženy výkonem běžné správní agendy, která je zejména za dnešního stavu vážnou překážkou toho, aby ministerský resort mohl se účinně a iniciativně věnovat všem potřebám podřízené správy. Příslušné oddělení legislativního odboru věnující se speciálně organizaci svého resortu, mělo by tudíž především p o v a h u s t u d i j n í, věnujíc pozornost jak normativní úpravě jednotlivých agend, tak statistickým datům o činnosti úřadů (na př. z podrobných výkazů tak zv. měsíčních záběhů spisových a pod.), jež samy o sobě nebo ve spojení s vhodnými inspekčními metodami namnoze dávají významné podněty ke zhospodárnění a zjednodušení vnitřního úředního chodu.***) Jakýmsi ústředím všech rovnoběžných snah resortních byla by pak komise pro zhospodárnění veřejné správy, pracující při předsednictvu ministerské rady, která by představovala jak vhodného prostředníka mezi reformními pracemi jednotlivých resortů, tak vykonávala by i určitou funkci iniciativní.

Přejdeme-li k úvahám o zhospodárnění ve skupině výdajů investičních, shledáme, že výdaje tyto jsou nejpřístupnější lineárním škrtům v tom směru, že nepovolení rozpočtového úvěru rovná se tu zastavení nákupu materiálu (při investicích movitých) nebo neprovádění veřejných staveb. Této metody bylo také vydatně užíváno při práci na rovnováze rozpočtů na leta 1933 i 1934. Zůstává ovšem zase neřešeným úkolem, jak zajistiti, aby za povolenou částku rozpočtového úvěru bylo docíleno v daném případě nejlepšího výsledku. To souvisí úzce jednak s úpravou dodávkového řízení, jednak s včasnou kontrolou oboru státní správy, který investiční výdaje uskutečňuje a tudíž s vyššího hlediska hospodárnosti je nutně považován vždy do jisté míry za podjatý vzhledem k úzkému vztahu k oboru své působnosti. Pokud jde o řízení dodávkové, zdůrazňuje se s hlediska veřejné správy a jejího zhospodárnění hlavně nutnost odpolitování státních a veřejných dodávek a bezpodmínečné přihlížení pouze k jakosti dodávky a k požadované ceně. Státní správa sama na druhé straně už je nucena vycházeti vstříc k ohledům regionálním a sociálně-politickým a přihlížeti při

*) Srov. též další výklady o tomto „systému vzájemného napalování“, jak byl tento zjev příhodně nazván v článku dr. Plachta („Hospodářská politika“ č. 44/1932).

**) Srov. podrobnější vysvětlení k tomuto námětu v mé práci „Otázka reformy kancelářského řádu u okresních finančních ředitelství“. (Věstník min. fin. č. 3/1934.)

určitých druhích dodávek i k oferentům jiným, než pouze k těm, u nichž byla by zaručena nejvyšší hospodárnost výdajová; v takových případech je proto vzítí v úvahu, že státní správa plní tak i jiné úkoly než nejhospodárnější obstarávání svých potřeb.

Pokud jde o včasnou kontrolu resortního hospodaření investičními úvěry, nutno uvést, že vlastně dnes není taková kontrola vybudována proto, že působnost jediného příslušného orgánu, totiž nejvyššího účetního kontrolního úřadu, je povahy ryze formální a nelze z ní vyvozovati prakticky žádných ekonomisačních závěrů. Tím ocitáme se na půdě stejných úvah, k nimž jsme dospěli srovnáním naší soustavy formální správy finančně-hospodářské se soustavami cizích států. Koná-li náš nejvyšší kontrolní úřad vedle své působnosti kontrolní i práce administrativní, zejména sestavování účetní závěrky, zbavuje tím zřejmě finanční správu možnosti získati na základě podrobného účetního materiálu, který by si periodicky a soustavně shromáždila při sestavování závěrečných účtů, velmi cenné poznatky a zkušenosti, jež by dobře mohla zhodnotiti při sestavování rozpočtu na příští rok. Administrativně-finanční soustavy všech moderních států přijaly za své toto organisační řešení, uloživše úřadu kontrolnímu výhradně působnost kontrolní v širším nebo užším měřítku a přidělivše ministerstvu financí pravomoc ke sdělávání státní účetní uzávěrky.*) Jedině v této soustavě lze pak požadovati od ministra financí skutečnou odpovědnost za hospodárnost povolených výdajů, ježto teprve z podrobností závěrečných účtů může tento ministerský obor přesně viděti, co bylo pořízeno za povolené úvěry a může z toho také vyvoditi příslušné závěry při sdělávání příštího rozpočtu. Znalcům poměrů není tajno, že za dnešního organisačního stavu formální správy finančně-hospodářské kvete při sdělávání rozpočtu t. zv. „systém vzájemného napalování“, jak to přiléhavě nazval jeden rozpočtový referent.**) Přírozené resortní sobectví nese totiž sebou, že při sdělávání rozpočtu udávají se výdajové požadavky výše, aby se mohlo během jednání slevovat. Tato prakse je možnou jedině za platné finančně-administrativní soustavy, kdy

*) O úpravě formálně-hospodářských pravomocí v jednotlivých státech viz moji shora citovanou studii „Rozpočtové právo“. Z vědeckých posudků hodnotících shora vylíčenou organisaci formální správy finančně-hospodářské jako samozřejmost cituji namátkou na př. stanovisko švýcarského odborníka P. E b i n g e r a, projevené v článku „Účetnictví, kontrola, organisace“ otištěném v „Příručce zhospodárnění veřejné správy a podniků“ vydané dr. R. K o l l a r e m (1930). Zde na str. 73 se praví:

„Nezávislost revisního orgánu je v zájmu objektivnosti nutná; zákonodárci musí záležeti na tom, aby bylo co nejlépe kontrolováno upotřebením veřejných peněz. Proto nejlepší postavení kontroly je dáno, je-li podrobena přímo zákonodárnému sboru. Pak ovšem nesmí konat administrativní služby. Kontrolní orgán má podávat ročně zprávy o svých poznatecích zákonodárnému sboru. Zprávy mají býti otevřené, upřímné, musí podávati bez tendence nestranný obraz veřejného hospodaření.“

***) Srov. článek dr. P l a c h t a v „Hospodářské Politice“ č. 44/1932 „Jak se sestavuje a jak by se měl sestavovati státní rozpočet“ str. 799.

ministerstvo financí, které je pověřeno sestavováním rozpočtu a nese odpovědnost za rovnováhu ve státním hospodářství i za jeho hospodárnost, nemá potřebných podrobných znalostí z vlastního názoru ani o průběhu běžného resortního hospodaření, ani o skutečných jeho výsledcích, ježto příslušné výkazy účtáren a jednotlivé spisy či účetní doklady může podle platných předpisů obdržeti pouze nejvyšší účetní kontrolní úřad. Je zřejmo, že tento úřad nemůže zkušenosti takto nabyté nijak kladně zhodnotiti, protože nemá a jako kontrolní orgán ani míti nemůže při sestavování rozpočtu žádné působnosti. Proto také omezuje se kontrolní úřad většinou na sbírání měsíčních výkazů a uzávěrek účtáren, aniž šel soustavně do merita jednotlivých spisů či dokladů, z nichž teprve vysvitne míra uplatněné výdajové hospodárnosti. Platná účetně kontrolní soustava stojí tedy nesporně v cestě tomu, aby v naší formální správě finančně hospodářské vznikla instituce věcné kontroly, směřující k docílení nejvyššího stupně administrativní hospodárnosti a úspornosti. Jde-li nám proto vážně o její uplatnění ve státním hospodářství, musíme žádati rozhodně nápravu tohoto stavu a přenéstí pravomoc ke sdělování účetních uzávěrek z kontrolního úřadu do ministerstva financí, kde jedině lze vybudovati instituci řádné věcné kontroly, z níž pak možno čerpati zkušenosti pro sestavování rozpočtu na další léta.*) Lze říci, že tímto řešením bylo by poslouženo i působnosti nejvyššího účetního kontrolního úřadu samého, který by se pak mohl soustřediti na výkon vlastních mu práv kontrolních, která pro nedostatek personálu a pro značné jeho zatížení pracemi spojenými s účetní uzávěrkou může vykonávat v míře jen velmi omezené.

Přenesením účetně-správní působnosti do ministerstva financí byl by tedy přiléhavě řešen požadavek věcné kontroly v oboru všech výdajů investičních ve smyslu zhospodárnění, a to jak pokud jde o výdaje státní správy, tak i o výdaje státních podniků a fondů této kategorie. Vybudování takové kontroly stalo by se vnitřní věcí ministerstva financí čili věcí spolupráce mezi odděleními sestavujícími rozpočet a odděleními závěrkovými, a nemůže býti pochyby o tom, že by přineslo s hlediska zhospodárnění správy nejlepší výsledky. V každém případě přispělo by to k posílení odpovědnosti ministra financí za předkládaný rozpočet, zejména pokud se týká jeho výdajové hospodárnosti, jakož i k upevnění důvěry veřejného mínění i parlamentu v objektivnost rozpočtových čísel po této stránce. Pokud jde o administrativně-technický režim, připojili bychom se tímto soustředěním agendy rozpočtového prelimináře i účetní uzávěrky v ministerstvu financí konečně k mo-

*) Otázce reformy formální správy hospodářské ve smyslu hořejších návrhů věnoval u nás iniciativní a soustavnou pozornost první dr. J. Kal-f u s svými studii: „Systémy státních rozpočtů s hlediska účetního a pokladního“ (Věstník min. financí č. 5/1928); „Kontrola státního hospodářství u nás a jinde“ (Obzor národohospodářský č. 9/1929); „Státní finanční řád jako problém formální správy hospodářské“ (Englišův Sborník 1930).

derním soustavám státního hospodářství, jaké mají všechny významné státy, na př. Francie, Anglie i Německo.

Je pochopitelným, že při zřizování nynějšího účetního kontrolního úřadu (zákon č. 175/1919 Sb.) byl u nás prostě převzat organizační stav rakouský z r. 1867, přes to, že jeho neudržitelnost a potřeba reformy právě ve shora uvedeném směru byla zdůrazňována už v Rakousku v letech osmdesátých minulého století.*) Naproti tomu už při vydání zákona č. 175/1919 počaly zejména některé kruhy účetního úřednictva uplatňovati jednostranné snahy o návrat ke stavu kontrolní a účetní služby před rokem 1848, t. j. k podřízení účtáren kontrolnímu úřadu.**)

Dnes po patnáctiletém trvání dřívější rakouské soustavy u nás vidíme jasně jak její vady, tak i podstatně lepší vzory cizích úprav a nemůžeme se tudíž na dlouho uzavíratí reformě. Svědčí o úzce stavovském chápání této otázky, jestliže ještě v poslední době***) kontrolně-účetní úřednictvo uplatňuje snahy o organizační návrat k „reformní“ úpravě podle vzoru předbřeznového Rakouska, totiž zejména k podřízení účtáren kontrolnímu úřadu; to by znamenalo smazání celého vývoje, směřujícího k moderní úpravě formální správy státně-hospodářské, což vše mělo by se státi jen za tím účelem, aby se vyhovělo stavovsky prestižnímu stanovisku určité části úřednictva. Dnes je zřejmým, že tato věc nemůže být otázkou ani prestiže stavovské ani prestiže resortní, nýbrž že jest pouze otázkou účelného a hospodárného vybudování naší formální správy finančně-hospodářské, představované v naší ústřední správě na jedné straně ministerstvem financí a na druhé straně nejvyšším kontrolním úřadem. Oba tyto orgány jsou při dnešní soustavě účetně-kontrolní předmětem oprávněných kritik, že neplní řádně funkce, jež by jim logicky náleželo vykonávati, a to ať jde o kontrolní činnost nejvyššího účetního kontrolního úřadu, nebo o rozpočtovou činnost ministerstva financí.

Pokud jde o zbývající skupinu výdajů subvenčních, platí o ní v podstatě totéž, co o skupině předešlé, zejména pokud jde o potřebu jejich věcné kontroly ministerstvem financí. Po přenesení závěrkové působnosti do resortu finančního bylo by lze lehce vyhověti zúčtování a zařadění těchto výdajů podle tří výše zmíněných hledisek (subvence individuální, subvence správní a subvence kolektivní s povahou právní). Vážným úkolem zhospodárnění zůstává zejména poslední druh subvencí, který není přístupný žádnému lineárnímu snižování pro svoji právní závaznost. Při tom bylo už uvedeno, že tyto vysoké subvenční výdaje představují v mnohých případech řešení nejožehavějších hospodářských otá-

*) Srov. kritické vývody na př. G. Seidlera v brožurě „Der Staatsrechnungshof Österreichs“ (1884), kde vyslovuje se jednoznačně pro reformu rakouské kontrolní soustavy ve smyslu hořejších vývodů. (Srov. str. 22 a n. cit. brožury.) Viz dále Seidlerovy souhlasné vývody ve stati „Staatshaushalt“ v Mischler-Ulbrichově „Österr. Staatswörterbuch“ (IV. 1909).

**) Srov. Zprávu ústavního výboru o vládním návrhu zákona o zřízení a působnosti nejvyššího účetního kontrolního úřadu, tisk č. 606/1919.

***) Srov. „Pamětní spis Svazu veřejných účetních úředníků“ v Časopise pro účetnictví a kontrolu, roč. X. (1932), str. 33 a n.

zek způsobem s hlediska hospodářského naprosto pochybeným, jak toho příklad máme v případě subvencí v oboru politiky stavební a bytové. Ekonomisační úkol spadá tu v jedno se změnou úkolového rozsahu státní správy a je otázkou, jejímž včasnému řešení se nevyhneme, třeba bylo sebe více oddalováno.

Po hořejším rozboru výdajové skladby a po označení příslušných a přílehlavých způsobů zhospodárnění můžeme konstatovati, že naše dosavadní úsporná politika lineárního snižování výdajů přehlíží řadu ekonomisačních možností a úsporných výsledků, které by správnému zhospodárnění administrativy přišly k dobru samočinně, jakmile by byly uvolněny organizační síly, skryté v našem správním mechanismu.

Závěry vyvozené z rozboru výdajové skladby i z porovnání naší finančně-administrativní organizace s formální správou hospodářskou cizích států označují tedy souhlasně za nejdůležitější z těchto organizačních prostředků řádné vybudování pravomoci ministerstva financí, a to soustředěním všech příslušných agend formální správy finančně-hospodářské do oboru jeho působnosti. Vhodnou legislativní cestou k této reformě byla by kodifikační osnova rozpočtového (finančního) řádu, od jehož uzákonění mohlo by si veřejné mínění slibovati podstatné splnění řady ekonomisačních požadavků.

Kontrola parlamentní.

Je nutno poukázati konečně na důležitou hospodárnou činnost, k níž by vedle ministerstva financí a nejvyššího účetního kontrolního úřadu byl povolán parlament vzhledem ke své universální kontrolně-správní pravomoci, a to zejména prostřednictvím své úsporné a kontrolní komise. Podle ústavy i podle zvláštního zákona č. 205/1932 obdrželo naše Národní shromáždění vedle zákonodárné suverenity i neméně důležitou pravomoc kontrolně-správní, která parlamentu dává právo vykonávati dozor nad státní správou jak zkoumáním zákonitosti jejich aktů, tak i vyšetřováním úspornosti a hospodárnosti merita hospodaření státní správy. Pokud zdůrazňuje se kontrolní a vyšetřovací činnost parlamentní při hospodárných snahách ve státní správě, myslí se pravidelně na tuto pravomoc parlamentu vyšetřovati kontrolně nepřístojnosti a nehospodárnosti ve státní správě. V zákoně č. 205/1932 o úsporné a kontrolní parlamentní komisi (§ 5) je dále podrobně specifikována obsáhlá pravomoc užšího výboru této komise, kterou je oprávněn vykonávati v celém oboru státního hospodářství.*) Zapomíná se u nás neprávem na to, že parlament má ve své kontrolně-správní funkci k dispozici další důležitý orgán, jímž je právě nejvyšší kontrolní úřad, vůči

*) Úsporná a kontrolní parlamentní komise má již za sebou své začátky. Mnoho již vykonala a není na její vrub, že nebylo vše uskutečněno, co navrhovala. Činnost této komise by měla býti dále prohlubována. Ale k tomu cíli by musila být lépe vybavena pracovními silami. Úsporná a kontrolní komise mohla by tak býti dobrým zárodkem parlamentní kontroly státního hospodářství.

němuž je Národní shromáždění vlastně jediným příslušným forem v oboru státní kontroly. Kdyby byla dána nejvyššímu kontrolnímu úřadu odložením dnešní jeho závěrkové agendy příležitost, aby se mohl věnovati aposteriorní kontrole státního hospodářství soustavně a výlučně, není sporu o tom, že by mohl na základě kontrolních zkušeností být i parlamentu rozsáhlým pramenem informačním o možnostech docílení úspor a hospodárného vedení státního hospodářství nebo aspoň o nápravě vad státní správy. Úzký a běžný styk mezi parlamentem a nejvyšším účetním kontrolním úřadem je vlastně základem celého původního konstitučního pojetí, požadujícího ve státě účinnou kontrolu vykonanou orgánem nezávislým na kontrolované administrativě. Dnešní stav, kdy parlament o kontrolní funkci našeho nejvyššího účetního kontrolního úřadu se vlastně nic nedozvídá, je jistě abnormální, ježto zároveň je tím parlament zbavován svého výsostného kontrolního práva vůči vládě a jejímu hospodaření.

Nutno vyzvednouti zejména vůči některým kritikům našeho parlamentarismu, že právě zde projevuje se největší slabost našeho parlamentu oproti jeho západním vzorům se staletou tradicí ústavní. Zákonodárná činnost parlamentu klesá jak u nás tak i v jiných zemích v podstatě na odhlasování vládních předloh, čímž se pravomoc parlamentu zmenšuje velmi podstatně ve prospěch administrativy a tím i vlády. Parlament neměl však u nás dosud možnosti, aby si nahradil tuto ztrátu zvýšenou působností v jiném směru, především tedy v oboru kontroly výdajového hospodářství administrativního, ať jde o jeho formální správnost či o jeho věcnou hospodárnost. Dnešní veliká účast parlamentního výboru na sdělávání rozpočtu je jasným dokladem toho, že parlament se snaží, aby se v tomto směru uplatnil. Kdyby měla tato energie parlamentu při jednání o rozpočet trvati, položila by se brzy zásadní otázka rozumné dělby práce mezi parlamentem, vládou a ministrem financí při sestavování rozpočtu. Schůdným východiskem z této situace je, aby parlament věnoval se účinně své kontrolně-správní působnosti a aby se nejvyšší účetní kontrolní úřad stal Národním shromáždění při výkonu této jeho funkce nejúčinnějším pomocným orgánem. Při snaze o správné vymezení těchto působností nejde snad jen o logické zařazení parlamentu a nejvyššího kontrolního úřadu v soustavě formální správy státně-hospodářské na ono místo, které jim v moderním ústavním státě právem náleží, nýbrž jde tu i o neaktuálnější zájem trvalého zhospořádání veřejné správy, která jediné tehdy může být přidržena k úzkostlivému dodržování zásad hospodárnosti, bude-li pozorovati nad sebou vyšší věcnou kontrolu a trvalý i podrobný zájem parlamentu o své hospodaření.

Připomeňme v této souvislosti příklad Anglie, která se honosí právem nejen nejlepší finanční soustavou státně-hospodářskou, nýbrž především i mohutným vlivem parlamentu na výdajové hospodářství státní správy, jejíž činnost je vlastně závislá na stálém votu dolní sněmovny, která se dovede vůči všem finančním nárokům vlády stavěti jak s potřeb-

nou kritičností, tak i s potřebným porozuměním.*) Vzpomeňme tu jen skutečnosti, jaká významná pozornost je tu věnována kontrole závěrečných účtů (t. zv. Appropriation Accounts), pro niž je zřízen zvláštní jedenáctičlenný výbor (Committee of Public Accounts), jemuž předsedá člen opozice a jemuž ex officio přináleží státní sekretář ministerstva financí (Financial Secretary). Podrobné zprávy tohoto výboru jsou nejlepším pramenem ke studiu anglické finanční politiky a pronesených zde podnětů i výtek jednotlivých členů je úzkostlivě dbáno státní správou, která při anglické rozpočtové sestavě je už stejně daleko více a přísněji vázána rozpočtovými prelimináři, než je tomu u nás (na př. v důsledku rozčlenění povolených rozpočtových úvěrů do několika set vot odpovídajících našim rozpočtovým kapitolám, mezi nimiž je každý převod vázán na zvláštní souhlas parlamentu).

V tomto směru má náš parlamentarismus mnoho co doháněti. Náprava nebude snadná, neboť to předpokládá kromě zmíněného požadavku organizačního přebudování nejvyššího účetního kontrolního úřadu, aby i jednotliví členové parlamentu přestali býti jen obhájci stranických zájmů a stali se správními odborníky svého druhu, kteří by posuzovali a zkoumali výdajové nároky státní správy s potřebnou kritičností i s potřebným porozuměním a rychle o nich rozhodovali. Takovýto duch parlamentu je také jednou z podstatných náležitostí anglické finanční soustavy, což předpokládá vyspělou politickou kulturu, ale přináší za to zároveň i skvělé ovoce ve všeobecné důvěře veřejného mínění, zejména poplatnického, v objektivitu a hospodárnost státní správy.

Přebudovat naši finanční a rozpočtovou soustavu obdobným směrem musí být naším úkolem v nejbližších letech. Je to úkol jistě nesnadný, ale tato zatěžkávací zkouška naší demokracie slibuje přinést nejlepší výsledky zejména dnes tak postrádané: důvěru širokých vrstev ve spořádané a hospodárné vedení našeho státního hospodářství.

Vladimír V y b r a l.

DOSLOV K OTAZCE ELASTIČNOSTI POPTÁVKY PO CUKRU.

S mou studií o elasticnosti poptávky po cukru, která byla otisknuta v čís. 9. a 10. t. č., polemizuje znova p. dr. Hejda v „Českém Slově“ z 29. listopadu 1934 tímto způsobem:

„Nevracel bych se už k tomuto se všech stran promrskanému téma, kdybych s podivem nebyl shledal, že p. dix v „Obzoru nár.“ tvrdí, že vyvrátil moje námítky, které jsem přednesl proti jeho pokusu o důkaz, že by snížení ceny cukru nezvýšilo jeho spotřebu. Dix nevyvrátil ani jota z toho, co jsem řekl, naopak, velmi rozpačitě koktal o kaloriích — o věci, která nepatří do sporu o cenu cukru — a jeho pokus dostat se z blamáže byl tak trapný, že jsem na něj vůbec nereagoval. A ejhle, dix dostal kuráž a protože jsem mlčel, tvrdí, že „vyvrátil moje námítky“. Mám příliš málo času, než abych se mohl bavit s dixem a proto konstatuji — čímž se své strany končím tuto rozprávku — že proti dixovu tvrzení, že konsum není pružný a že by na jeho vzestup nemělo snížení ceny vlivu, stojí skutečný vývoj spotřeby v krizi.

Podle dat, uveřejněných v jednatelských zprávách Spolku čs. rafinerií cukru, vyvíjela se spotřeba cukru v letech krise takto:

*) Srov. podrobnější výklady o finančně-rozpočtové soustavě v mé shora citované studii „Rozpočtové právo“, kde je též uvedena podrobná literatura ke studiu celé otázky.